

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Milletlerarası Hukuk Dersi (İkinci Öğrenim) Final Sınavı Cevap Anahtarı
(06.07.2020)

1. Uluslararası örgütlerde örgüt kurucu andlaşmasını yorumlama yetkisi örgütün ana karar alma organına aittir. Genel Kurul'un yetkilendirmesi üzerine DSÖ gibi uzmanlık kuruluşları kendi faaliyet alanlarına giren konularda Adalet Divanı'ndan danışma görüşü isteyebilir. Divan'ın verdiği görüş bağlayıcı değildir.
2. 1969 tarihli Andlaşmalar Hukukuna Dair Viyana Sözleşmesinin 5. maddesine göre, bir uluslararası örgüt bünyesinde kabul edilen bir andlaşma söz konusuysa, bu durumda Örgütün konuyla ilgili kuralları *lex specialis* olarak öncelikle dikkate alınacaktır.
3. Tüzüklerin niteliği hususunda bunların uluslararası andlaşma, tek taraflı işlem veya sui generis işlem olduğu yönünde tartışma var. Bir belgenin andlaşma olarak nitelendirilebilmesi için nasıl adlandırıldığı değil, milletlerarası hukuk kişileri arasında milletlerarası alanda hak ve borç doğurmak, bunları değiştirmek veya sona erdirmek niyeti ile yapılması önemlidir. Bu açıdan Tüzüklerin hem kendisine taraf devletler hem de DSÖ için birtakım haklar ve yükümler yarattığı dikkate alındığında bunların andlaşma olduğu söylenebilir. Nitekim Türkiye'nin Tüzükler'e dair iç hukuk işlemleri de bu kanaati yansıtmaktadır.
4. Anayasa md. 90 gereği bir andlaşma'nın iç hukukta etki doğurabilmesi için usulüne uygun biçimde yürürlüğe konulmuş olması gerekir. Ancak 1969 Viyana Konvansiyonu madde 46'ya göre bir devlet iç hukukunun antlaşmaların yapılmasına ilişkin kurallarının ihlalini söz konusu ihlal bariz değilse ve iç hukukun esaslı öneme haiz bir kuralına ilişkin değilse antlaşma ile bağlanma rızasını geçersiz kılmak üzere ileri süremez.
5. Bir devletin antlaşmayı imzalarken, onaylarken veya antlaşmaya katılırken bazı antlaşma hükümlerinin hukuken kendisine uygulanmaması veya değiştirilerek uygulanması için yaptığı tek taraflı bir beyan nasıl isimlendirilirse isimlendirilsin çekincedir. Ancak Milletlerarası Hukuk Komisyonu'nun çekinceler ile ilgili yeni çalışmasında bir antlaşmanın veya bazı antlaşma maddelerinin beyanı yapan tarafından anlamına açıklık getirme ya da kapsamını belirleme amacı taşıyan beyanlar yorum beyanı olarak tanımlanmakta ve çekince sayılmamaktadır.
6. Boğazlar genel deyimi ile belirtilen yer Çanakkale Boğazı, Marmara Denizi ve Karadeniz Boğazı'dır. Burada yabancı ticaret gemileri için barış zamanında bayrağı ve yükü ne olursa olsun, gündüz ve gece serbestçe geçiş rejimi geçerlidir. Gemiler boğazların girişine yakın bir yerde sağlık kontrolüne tabi olsalar da bundan sonra geçiş sırasında durdurulamazlar. Montreaux boğazlardan geçiş durumundaki gemiler bakımından bir düzen getirmekte ancak boğazlardaki bir limana uğrayan gemiler bakımından Türkiye'nin yetkilerini sınırlamamaktadır, dolayısıyla limana girmek isteyen bir gemi engellenebilir.
7. BM Şartı'nın 51. maddesine göre bir devletin meşru müdafaa hakkı kendisine karşı yapılan bir silahlı saldırıya veya pek yakın ve kesin bir silahlı saldırı tehdidine karşı kullanılabilir. Bir yabancı devlet savaş gemisi veya içindeki asker kişiler görevlerini ifa sırasında işledikleri suçlar bakımından muafiyete haizdir. Bunların başka bir devletin deniz ülkesinde (iç suları ve

karasuları) neden olduğu zarardan bayrak devleti sorumlu olup, zarara uğrayan devletin mahkemelerinin olaya müdahil olmaması gerekir.

8. BM Şartı VI. Bölüm çerçevesinde "uzaması milletlerarası barış ve güvenliğin korunmasını tehdit edebilecek nitelikte bir uyuşmazlık" durumunda üye devletler, Genel Kurul veya örgüt Genel Sekreteri Güvenlik Konseyi'ne başvurabilir. Konsey bu Bölüm uyarınca tarafları sorunu barışçıl yollarla çözmeye çağırır ve tarafların istemesi halinde tavsiyelerde bulunabilir. Konsey barışın tehdit edildiğini, bozulduğunu ya da bir saldırı fiilinin vuku bulduğunu saptar ise VII. Bölümü uyarınca, önce durumun ağırlaşmasını önlemek için geçici tedbirler, bunlar kafi gelmez ise barış ve güvenliğı korumaya veya yeniden kurmaya yönelik zorlayıcı nitelikte silahlı kuvvet kullanılmasını gerektirmeyen tedbirler ve son çare olarak silahlı kuvvet kullanılmasını içeren tedbirler alabilir. Milletlerarası barış ve güvenliğı ilgilendiren bir uyuşmazlık hakkında üye devletler Genel Kurul'a da başvurabilir. Genel Kurul'un alacağı karar tavsiye niteliğindedir.
9. Milletlerarası hukukta bir devletin milletlerarası hukuka aykırı bir davranışta bulunması o devletin milletlerarası sorumluluğunu gerektirir. Bir devletin sorumluluğunun ortaya çıkabilmesi için ilk şart kökeni ne olursa olsun bir milletlerarası yükümlülüğün ihlali, ikinci şart ise söz konusu ihlali meydana getiren eylem veya ihmalin milletlerarası hukuka göre devlete isnad edilebilir olmasıdır. Bir devlet rızası olmadıkça başka bir devletin yargı organınca yargılamaz ve cebri icraya tabi tutulamaz.
10. ABD'nin davranışının milletlerarası hukuka aykırı bir davranışına karşı yapılmış milletlerarası hukuka aykırı bir karşı önlem olduğu ileri sürülebilir. Karşı önlemlerin diğeri tarafın ihlali sonlandırması halinde yükümlülüklerin karşılıklı icrasının yeniden başlamasına imkan verir nitelikte olması ve meydana gelen zararlar orantılı olması gereklidir.